

Modelowe wyobrażenie postaci *sajjida* w przedislamskim społeczeństwie arabskim.

Analiza kulturowo-językoznawcza

Postać *sajjida* była wzorem zachowania w społeczeństwie przedislamskich Arabów i stanowiła ucieleśnienie funkcjonującego w nim kodeksu honorowego. *Sajjidem* określano człowieka honoru, podziwianego i szanowanego przez otoczenie, a także przywódcę plemienia, oczekując od niego przestrzegania wspomnianego kodeksu. Arabowie czasów *dżahiliji* – przedislamskiej ‘niewiedzy’ – mieli ściśle określony przepis na tak rozumianego człowieka honoru w postaci zestawu sześciu cech, którymi kolejno były: *saḥā* ‘hojność i gościnność’, *nağda* ‘odwaga i lojalność’, *ṣabr* ‘cierpliwość’, *ḥilm* ‘wrozumiałość, łagodność’, *tawāḍu* ‘skromność’ i *bayān* ‘elokwencja’

Celem projektu jest przedstawienie przedislamskiego kulturowego modelu postaci *sajjida* na podstawie analizy leksykonu przedklasycznego języka arabskiego – języka poezji, w której przedislamscy Arabowie zapisali swoją historię, swoje spojrzenie na świat i swoją kulturę. Model kulturowy rozumiany jest jako schemat odzwierciedlający pulę wiedzy użytkowników danego języka o pewnym fragmencie ich rzeczywistości. Do odtworzenia tak pomyślanego modelu posłuży w projekcie badanie leksyki i metaforyki związanej z sześcioma cechami człowieka honoru.

Model ten zostanie odtworzony jako opis zawierający (1) informacje o kategoryzacji kulturowej sześciu cech honoru *sajjida* (tzn., prezentację zachowań postrzeganych jako honorowe), (2) szczegółowy skrypt kodeksu honorowego oraz (3) prezentację obrazowego wyobrażenia analizowanej postaci funkcjonującego w świadomości przedislamskich Arabów. W opisie skryptu kodeksu honorowego wykorzystana zostanie metodologia *Natural Semantic Metalanguage* (NSM) Anny Wierzbickiej, pozwalająca na precyzyjny opis znaczeń specyficznych dla danej kultury. Z kolei obrazowe wyobrażenie postaci *sajjida* zostanie przeanalizowane w badaniu metafor pojęciowych związanych ze wspomnianymi sześcioma cechami człowieka honoru.

Badanie ma zatem na celu odpowiedź na pytanie o to, kim dla Arabów żyjących w VI i na pocz. VII w. był przedislamski *sajjid*, jak się zachowywał i z czego składał się kod honorowy, którego przestrzegał. Dodatkowo zadaniem projektu jest próba odtworzenia tego, w jaki sposób przedislamscy Arabowie postrzegali, czy też wyobrażali sobie, tę postać. Zaproponowane studium zakłada również analizę wpływu środowiska życia Arabów czasów *dżahiliji* na wykształcenie się takiego a nie innego kodeksu honorowego zachowania wyrażonego w postaci sześciu cech *sajjida*. Stawia ono pytanie o to, czy możliwym jest zrozumienie każdej z tych cech z perspektywy roli, jaką pierwotnie odgrywała ona jako element strategii przetrwania na pustyniach i półpustyniach Bliskiego Wschodu.

Postać przedislamskiego *sajjida* nie została dotychczas gruntownie przeanalizowana, dlatego też celem projektu jest wypełnienie tej luki poprzez przeprowadzenie badania kulturowo-językoznawczego. Badanie to stanowi pierwszy przykład aplikacji metod językoznawstwa kulturowego, w tym metodologii NSM i obserwacji metafor pojęciowych, w opisie historycznych stadiów rozwoju społeczeństwa arabskiego. Ma ono zatem także na celu ukazanie przystawalności wspomnianych narzędzi badawczych do szeroko pojmowanych badań historycznych.